

ویژه نامه
سالروز رحلت حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)

می کند و به مردم توصیه می فرماید که در حل مشکلات دینی خود به ایشان مراجعه کنند».

سفارش امام رضا علیه السلام به حضرت عبدالعظیم (ع)؛

حضرت عبدالعظیم (ع) مورد اعتماد امام رضا (ع) بودند و توصیه های ایشان را به شیعیان می رساندند. روزی امام رضا (ع) به او می فرماید: «ای عبدالعظیم! سلام مرا به دوستانم برسان و به آنان بگو که شیطان را به خودشان راه ندهند. آنان را به راست گویی و امانت داری و سکوت و ترک مجادله در کارهای بیهوده و دیدار از همدیگر و توجه به یکدیگر دستور بده؛ چراکه اینها مایه نزدیک شدن به من است. خود را هرگز مشغول دشمنی با یکدیگر نکنید».

من با خود پیمان بسته ام که هر کس چنین کند و یکی از دوستانم را به خشم آورد، از خدا بخواهم که او را در دنیا به شدیدترین صورت عذاب کند و در آخرت نیز چنین کسی را از زیان کاران قرار دهد».

نشانه های مومن؛

حضرت عبدالعظیم علیه السلام روایات زیادی از حضرت امام هادی علیه السلام و حضرت امام رضا علیه السلام و امام جواد علیه السلام نقل کرده اند. از جمله روایاتی که از امام رضا (ع) نقل می کنند این است که روزی حضرت رضا (ع) فرمودند: «شخص مومن کسی است که وقتی کار خیری انجام دهد خرسند گردد و هرگاه کار بدی مرتکب شود، راه توبه و استغفار پیش گیرد و مسلمان واقعی کسی است که مردم از دست و زبان او آسایش داشته باشند و کسی که همسایه اش از آزار او در امان نباشد از شیعیان و پیروان ما نخواهد بود».

حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) در دانش و تقوا به منزلتی رسید که همواره مورد احترام و اعتماد امام معصوم زمان خویش بود. نقل شده است که شخصی به نام ابا حماد رازی با تحمّل زحمتهای فراوان خود را به سامرا می رساند تا از امام علی النقی (ع) مسائلی را بپرسد.

امام (ع) پس از پاسخ گفتن به پرسش های حماد فرمودند: «ای اباحماد، هرگاه با مشکلی از مشکلات دینی یا پریشانی از مسائل اسلامی روبه رو شدی آن مشکل و سؤال خود را با عبدالعظیم حسنی در میان بگذار و از او بخواه تا پاسخ سؤالات تو را بیان نماید و ضمناً سلام مرا هم به او برسان».

امام هادی (ع) در جای دیگر به شخصی از اهالی ری می فرماید: «اگر قبر عبدالعظیم (ع) را که در نزد شماسست زیارت می کنی مانند کسی بودی که امام حسین (ع) را در کربلا زیارت کرده است».

۱۵ شوال همزمان با سالروز وفات حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) است. حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) در زمانی که از لحاظ سیاسی و اجتماعی فضای نامطلوبی جهت حضور نوادگان ائمه (ع) در مدینه وجود داشت به هجرت پرداخته و سرانجام در شهر ری اقامت گزید و با این اقدام خویش باعث شد تا هزاران تن از پیروان مکتب اهل بیت (ع) گرد وی جمع شده و توسط ایشان معارف و احکام اسلامی را اخذ کنند.

یکی از شخصیت های برجسته تاریخ اسلامی محدث بزرگوار حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) است که زمان شناسی، اخلاص و اعتقاد راسخ او به اهل بیت (ع) و نیز نوع فعالیت ها و موضع گیری او در یکی از سخت ترین دوره های تاریخ اسلام از جهات بسیاری آموزنده است.

نسب و نیاکان حضرت عبدالعظیم علیه السلام؛

نسب وی با چهار واسطه به امام حسن مجتبی (ع) می رسد. مادر بزرگ مادری او «لبابه» از طایفه بنی هاشم و دختر عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب است. به شهادت اسناد تاریخی، تک تک اجداد حضرت عبدالعظیم (ع) انسان های پرهیزگار، مجاهد، اندیشمند و همواره در پیروی و حمایت از خاندان پیامبر (ع) ثابت قدم بوده اند.

تولد حضرت عبدالعظیم علیه السلام؛

محقق بزرگ مرحوم علامه شیخ آقا بزرگ تهرانی درباره تاریخ ولادت حضرت عبدالعظیم حسنی می نویسند: «بنابر نقل کتاب «الخصائص العظیمیه» ولادت حضرت عبدالعظیم (ع) در روز پنجشنبه چهارم ربیع الثانی سال ۱۷۳ قمری در مدینه واقع شده است». پدرش عبدالله و مادرش فاطمه دختر عقبه بن قیس به پرورش و آموزش او اهتمام زیادی داشته اند. عمده دوران کودکی او به تعلیم قرآن و ممارست در معارف اهل بیت (ع) سپری شد.

منزلت حضرت عبدالعظیم علیه السلام؛

حضرت عبدالعظیم (ع) در کسب فضایل و معارف و دوستی و اطاعت از اولیا به منزلتی رسیده بودند که در طول عمر خود، هر یک از سه امام معاصر او (امام رضا، امام جواد و امام تقی (ع)) از وی راضی بودند و رفتار، عقاید و موضع گیری های او را تایید می کردند.

وقتی برای انجام دادن پاره ای وظایف و کسب تکلیف و رهنمود از امام هادی (ع)، با زحمت فراوان از مدینه به سامرا مسافرت کرد، چون چشم امام هادی (ع) به حضرت عبدالعظیم (ع) افتاد فرمود: «ای ابوالقاسم، خوش آمدی به راستی تو از یاران حقیقی ما هستی». به جهت همین منزلت و اطمینان بود که امام هادی (ع) او را وکیل و نماینده خود در شهرری معرفی

ویژه نامه

سالروز رحلت حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)

زیر نظر گرفته و مانع ارتباط آن حضرت با مردم بود، حضرت عبدالعظیم به هر زحمتی که بود خود را به آن حضرت رساند تا عهده‌دار مسئولیت‌هایی از طرف امام هادی علیه السلام شود.

چون متوکل این موضوع را شنید، دستور دستگیری آن حضرت را صادر کرد. در این زمان بود که حضرت عبدالعظیم (ع) مجبور به مهاجرت به ری می‌شود.

علت هجرت به ری؛

علت مهاجرت حضرت عبدالعظیم (ع) از مدینه به ری و سکونت در غربت را باید در اوضاع سیاسی و اجتماعی آن عصر، جستجو کرد.

خلفای عباسی نسبت به خاندان پیامبر (ص) و شیعیان ائمه (ع) بسیار سخت‌گیری می‌کردند.

یکی از خشن‌ترین و بدرفتارترین این خلفا، «متوکل» بود که در دوران خلافتش، نه تنها چندین بار مزار سیدالشهداء (ع) را در کربلا تخریب کرد، بلکه از زیارت قبر آن حضرت نیز جلوگیری می‌نمود.

امام هادی (ع) با پنج نفر از خلفای عباسی - از جمله متوکل - هم عصر بود. متوکل، برای مصون ماندن از خشم انقلابی مردم مظلوم و جلوگیری از تجمع شیعه بر محور وجود امام هادی (ع) آن حضرت را از مدینه به سامرا برد، تا تمامی فعالیت‌ها و ارتباطات آن امام را زیر نظر داشته باشد.

حتی چندین بار مأموران خلیفه به خانه‌ی امام ریختند و با گستاخی تمام، به تفتیش خانه‌ی آن حضرت پرداختند. وقتی نسبت به امام معصوم، با آن موقعیت حساس، اینگونه برخوردهای تند وجود داشت، درباره‌ی پیروان آنان و شخصیت‌های رده‌ی بعدی، سخت‌گیری و خوف و خطر بیشتری بود.

از آنجا که حضرت عبدالعظیم (ع) بعضاً به خدمت امام هادی (ع) در سامرا می‌رسید و از محضرش استفاده می‌نمود، جاسوسان خلیفه ارتباط ایشان را با امام هادی (ع) گزارش نمودند و در پی آن، خلیفه دستور تعقیب و دستگیری وی را صادر کرد.

لذا حضرت عبدالعظیم حسنی برای مصون ماندن از خطر خلیفه‌ی عباسی، خود را از چشم مأموران پنهان می‌کرد و در شهرهای مختلف به صورت ناشناس، رفت و آمد می‌کرد و این وضع ادامه داشت تا اینکه حضرت عبدالعظیم به شهر «ری» رسید و در آنجا قصد اقامت نمود.

محمد شریف رازی در ادامه می‌نویسد: «یکی از جنبه‌های احترام و تعظیم‌های امام جواد (ع) و امام هادی (ع) به جناب عبدالعظیم حسنی این بود که هیچ وقت او را به نام نمی‌خواندند و پیوسته حضرتش را با کنیه‌اش - که «ابوالقاسم» بود - خطاب می‌نمودند و علمای ادب می‌گویند که کنیه برای تعظیم و تکریم و احترام، وضع شده است؛ لذا به خوبی فهمیده می‌شود که حضرات ائمه‌ی معصومین (ع) تا چه حدی برای جناب عبدالعظیم، احترام قائل بوده‌اند و اینها چیزی جز این نیست که تقوا، ورع و علم توأم با عمل عبدالعظیم، باعث شده است که محبوبیت خاصی نزد امامان معصوم بیابد.»

شیخ بزرگوار، صدوق می‌نویسد: «حضرت عبدالعظیم (ع)» شخصی خداپرست، پارسا و پسندیده‌ی خدا و رسول خدا (ع) و مردم بوده است.»

صاحب بن عباد - که یکی از علمای اهل تسنن و وزیر فخرالدوله بوده است - می‌گوید: «عبدالعظیم حسنی (ع) مردی با ورع، پارسا و پرهیزگار و دیندار و خداپرست، معروف به امانت‌داری و دارای صداقت لهجه، دانای به امور دین و گویای توحید و عدل بسیار بود.»

در زمان خودش در علم و ادب و فضل و دانش و تقوا، بعد از امام زمانش، بر تمام معاصران خویش برتری داشته، هیچ کس را منزلت او نبوده و به تمام معنا تبعیت و تقلید از حضرات ائمه (ع) می‌نمود و در اولاد و احفاد حضرت امام حسن مجتبی (ع) کسی به قدر مرتبه و مقام او نرسیده است.»

نجاشی نیز در کتاب «رجال» خود درباره‌ی شخصیت حضرت عبدالعظیم می‌گوید: «عبدالعظیم (ع) در حال خوف و فرار از خلیفه، وارد شهر ری گردید و در سرداب منزل یکی از شیعیان ساکن شد؛ وی در آن زیر زمین، که مخفی‌گاه او بود، روزها را روزه می‌داشت و شب‌ها را به نماز مشغول می‌شد.»

ظلم‌ستیزی حضرت عبدالعظیم علیه السلام؛

هرچند حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) همانند بسیاری از فرزندان سادات حسنی در مقابل حکام ظالم عصر خود به قیام مسلحانه و مبارزه نظامی دست نزد، اما از طریق فعالیت‌های فرهنگی و روشنگرانه جلوی بسیاری از توطئه‌های آنان را می‌گرفت.

وی در این شیوه مبارزه به تحکیم جایگاه امامان معصوم و افشای ستم غاصبان حکومت اسلامی می‌پرداخت و در سخت‌ترین اوضاع به گسترش معارف اسلامی و نشر معارف اهل بیت مشغول بود.

نقل می‌کنند وقتی خلیفه عباسی امام هادی علیه السلام را

ویژه نامه

سالروز رحلت حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)

حضرت عبدالعظیم در «ری»؛

حضرت عبدالعظیم به صورت یک مسافر ناشناس، وارد ری شد و در محله‌ی «ساربان» در کوی «سکه‌الحوالی» به منزل یکی از شیعیان رفت. مدتی در زیر زمین آن خانه به سر می‌برد و مردم از حضورش بی‌خبر بودند و تنها افراد انگشت شماری از شیعیان او را می‌شناختند و از حضورش در آن محله، مطلع بودند که آنان هم می‌کوشیدند که این خبر، فاش نشود تا خطری جان ایشان را تهدید نکند.

سفارش تا حدودی عظمت شخصیت و جایگاه والای او در نزد اهل بیت(ع) معلوم می‌گردد.

حتی در ضمن یکی از روایت‌های حضرت هادی(ع) آمده است که فرمودند: «هرکس قبر ابالقاسم [حضرت عبدالعظیم (ع)] در ری(با شروط آن) زیارت کند، خداوند پاداش او را بهشت قرار می‌دهد».

بخشی از زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام؛

سلام بر تو ای بنده شایسته و وارسته خدا؛ «سلام بر تو ای ابالقاسم، فرزند امام مجتبی علیه السلام؛ سلام بر تو ای که در زیارت تو، امید پاداش زیارت سیدالشهداء هست؛ سلام بر تو. خداوند میان ما و شما در بهشت، آشنایی برقرار کند و ما را در گروه شما محشور گرداند و از حوض کوثر جدّتان پیامبر(ص) به دست علی بن ابی طالب(ع) سیراب سازد... از خداوند می‌خواهم که در راه شما به ما شادی و گشایش دهد و ما و شما را در جوار جدّتان محمد(ص) گردآورد و معرفت شما را از ما نگیرد...»

اما با گذشت زمان، افراد بیشتری حضرت عبدالعظیم(ع) را می‌شناختند و به خانه‌اش رفت و آمد می‌کردند تا از علوم و روایاتش بهره‌گیرند و عطر خاندان عصمت را از او بیوبند.

آری! شیعیان این خطّه، حضرت عبدالعظیم را یادگاری از امامان خویش می‌دانستند و پروانه‌وار به گرد شمع وجودش طواف می‌کردند و بر موقعیت علمی و دینی او ارج می‌نهادند و مسائل شرعی و مشکلات دینی خویش، را بوسیله‌ی او حل می‌نمودند.

غروب خورشید؛

روزهای پایانی عمر پر برکت حضرت عبدالعظیم(س) با بیماری همراه بود. آن قامت بلند ایمان و تلاش، به بستر افتاده بود و پیروان اهل بیت(ع) در آستانه‌ی محرومیت از وجود پرخیز و برکت این سید کریم قرار گرفته بودند.

با دوستی شما و بیزاری از دشمنانتان و تسلیم بودن در برابر خدا به شما تقرّب می‌جوئیم ای سرور من، برای ورود به بهشت شفیع من باش؛ چراکه تو نزد خداوند مقام بلندی داری. خدایا، از تو می‌خواهم سرانجامم را به سعادت ختم‌سازی و ایمان و ولایتی را که دارم از من نگیری... خدایا به کرم، عزت، عافیت و رحمتت قسم، دعایم را مستجاب و زیارتان را قبول کن و بر محمد خاندانش درود فرست.»

عبدالعظیم حسنی(ع) علاوه بر رنجی که از بیماری و غربت و دوری از خویشاوندان می‌برد، اندوه مصیبت‌های پیاپی مردم و روزگار تلخ شیعیان در عصر حاکمیت عباسیان، برایش جانکاه بود. او با ذکر پیوسته خدا و عبادت به روح خود آرامش می‌بخشید و بار غربت و بیماری را بردوش می‌کشید.

در این گزارش با کمی تغییرات از مطالب پایگاه حوزه و اثر آقای میرصادق سیدنژاد در این پایگاه استفاده شده است.

بنابر قول مشهور، خورشید فروزان ری، حضرت عبدالعظیم حسنی(ع) در پانزدهم شوال ۲۵۲ هجری، غروب کرد و در پی آن شعله‌ی دیرپای حق و ایمان در آن دیار، فرو خوابید.

خبر درگذشت آن بزرگوار، دهان به دهان گشت و مردم شهر، جملگی سیاه پوش شدند و بر در خانه‌ی آن حضرت صدا به گریه و شیون بلند کردند و پس از آنکه پیکر مطهر حضرت عبدالعظیم(ع) در میان خیل عظیم مردم تشییع شد، در آن شهر به خاک سپرده شد.

اهمیت زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام؛

از جمله کسانی که در روایات نسبت به زیارت او سفارش شده است، حضرت عبدالعظیم علیه السلام است که از این

العظيم
عليه السلام
سيد الكرم
٦

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
الْبَنِيَّاتِ الْبَنِيَّاتِ الْبَنِيَّاتِ الْبَنِيَّاتِ الْبَنِيَّاتِ

دارُ الشّفاست صحن تو يا سيّد الكريم

۱۵ شوال سالروز رحلت حضرت عبدالعظيم حسنى (عليه السلام) تسليت باد